

Yazar: (E)Tuğg.Dr.Oktay Bingöl

ABD Küresel Güvenlik Stratejisinin Değişmeyen Aktörleri: Kıtasal Askeri Komutanlıklar

Günümüzde ABD'nin küresel hegemonyasının büyük oranda; zengin doğal kaynaklarına, mali, ticari ve ekonomik üstünlüğüne, teknolojik gücüne, uluslararası sisteme yön veren bilgi üstünlüğü ile yerel ve ulusal değerleri ikame edebilen kültürel kapasitesine bağlı olduğu kabul gören bir yaklaşımdır. Ancak en az bu faktörler kadar önemli bir olgu ise ABD'nin küresel olarak teşkilatlanmış askeri gücüdür.

ABD, dünyamızı altı bölgeye ayırmış ve her bölgeden sorumlu bir askeri komutanlık kurmuştur. Bunlar, "Muharip Komutanlıklar" (Combatant Commands) olarak adlandırılıyor, fakat "Kıtasal Komutanlık" terimi daha açıklayıcı görünüyor. ABD'nin Kuzey ve Güney komutanlıkları (US NORTHCOM, US SOUTHCOM) Amerika kıtasından sorumludur. Almanya'nın Stuttgart şehrinde bulunan ABD Avrupa Komutanlığı (US EUCOM), Avrupa kıtasındaki bütün devletler, Kafkas ülkeleri, Rusya, Türkiye ve İsrail dâhil olmak üzere 51 ülkeyi kapsayan geniş bir sorumluluk sahasına sahiptir.¹

---

¹ "Mission of EUCOM", EUCOM İnternet Sayfası, <http://www.eucom.mil/mission/the-region/overview>

THE WORLD 1:60,000,000

THE WORLD WITH COMMANDERS' AREAS OF RESPONSIBILITY

EDITION 9 NGA

SERIES 1107

BASED ON
UNIFIED COMMAND PLAN
06 APRIL 2011

SERIES 1107
EDITION 9 NGA

PREPARED AND PUBLISHED BY THE
NATIONAL GEOSPATIAL-INTELLIGENCE AGENCY
ST. LOUIS, MO
Map information as of 2011

USERS SHOULD VERIFY COORDINATES, ADDITIONAL, AND COMMENTS TO THE MAP
ENTRANCE SERVICE DESK: 1-800-485-6048, COMMERCIAL: 314-271-8911, DSN:
314-271-1111, UNCLASSIFIED MAIL: 2711@NSA.GOV, 2711@NSA.MIL, 2711@NSA.NG
2711@NSA.NG.MIL, 2711@NSA.NG.AF, 2711@NSA.NG.AU, 2711@NSA.NG.CA,
2711@NSA.NG.CO, 2711@NSA.NG.CN, 2711@NSA.NG.DK, 2711@NSA.NG.FI,
2711@NSA.NG.FR, 2711@NSA.NG.GE, 2711@NSA.NG.GR, 2711@NSA.NG.HK,
2711@NSA.NG.HU, 2711@NSA.NG.ID, 2711@NSA.NG.IT, 2711@NSA.NG.JP,
2711@NSA.NG.KR, 2711@NSA.NG.LU, 2711@NSA.NG.MX, 2711@NSA.NG.NL,
2711@NSA.NG.NO, 2711@NSA.NG.NZ, 2711@NSA.NG.PL, 2711@NSA.NG.PT,
2711@NSA.NG.RU, 2711@NSA.NG.SG, 2711@NSA.NG.SI, 2711@NSA.NG.SK,
2711@NSA.NG.SP, 2711@NSA.NG.SW, 2711@NSA.NG.SZ, 2711@NSA.NG.TW,
2711@NSA.NG.UK, 2711@NSA.NG.US, 2711@NSA.NG.VN, 2711@NSA.NG.ZA,
2711@NSA.NG.ZW

1:60,000,000
MILLER CYLINDRICAL PROJECTION

* West Bank and Gaza Strip - "territories occupied with current status subject to the Israeli - Palestinian Interim Agreement - permanent status to be determined through further negotiation."

THE REPRESENTATION OF BOUNDARIES
IS NOT NECESSARILY AUTHORITY.

© COPYRIGHT 2011 BY THE UNITED STATES GOVERNMENT
NO COPYRIGHT CLAIMED UNDER TITLE 17 USC.

MAP EFFECTIVE 06 APRIL 2011

ABD Avrupa Komutanı aynı zamanda NATO Harekât Komutanı (SACEUR) olarak çift şapkalıdır. ABD Merkez Kuvvetleri Komutanlığı (US CENTCOM) Florida'da konuşludur. Sorumluluk Sahası Ortadoğu ve Orta Asya'da 20 ülkeyi kapsamaktadır.²Pasifik Komutanlığı (USPACOM) sorumluluk alanında Çin, Hindistan ve Japonya dâhil 36 ülke yer almaktadır.³[3] ABD muharip komutanlıklarından en yenisi olan Afrika Komutanlığı (USAFRICOM), Afrika'da 54 ülkeden sorumludur.⁴

ABD kıtasal komutanlıklarının kuruluşu II. Dünya Savaşı yıllarına dayanıyor. Savaş yıllarında Güney Komutanlığının teşkilini müteakip, 1946'da Avrupa Komutanlığı, 1947'de Pasifik Komutanlığı, Sovyetlerin Afganistan'ı işgalini müteakip 1983'de Merkez Komutanlığı, 11 Eylül 2001 saldırılarını müteakip ABD topraklarını terörizme karşı savunmak üzere 2002'de Kuzey Komutanlığı ve nihayet 2007'de Afrika Komutanlığı kurulmuştur.

ABD kıtasal komutanları orgeneral/oramiral rütbesinde askeri personel olup, çok güçlü karargâh yapıları vardır. ABD Savunma Bakanlığı unsurları dışında diğer bakanlıklar ve kuruluşlardan bölgede görev yapan yetkililer de komutanlıkların emrinde ve koordinasyon yetkisi altında bulunuyor. Örneğin Türkiye'nin de yer aldığı bölgeden sorumlu Avrupa Komutanlığında; dışişleri, enerji ve adalet bakanlıkları ile hazine, uyuşturucu ile mücadele, gümrük ve sınır koruma, ABD Yardım Birimi (USAID), mülteci işleri, CIA ve FBI gibi kuruluşların yüksek düzeyli yetkilileri görev yapıyor. Bu personel tümgeneral/tüm amiral rütbesinde askeri bir yetkiliye bağlı olarak çalışıyor.⁵ Muharip komutanlıkların görevleri; sorumluluk alanlarındaki ülkeler arası işbirliğinin geliştirilmesi, krizlere müdahale, istikrarın korunması, terörizme karşı mücadele, ekonomik kalkınma ve yeniden inşa⁶ gibi klasik askeri işlevlerin ötesinde çok geniş bir yelpazede kapsamlı faaliyetlerden oluşuyor.

ABD'nin kıtasal askeri komutanları; ABD başkanının ilgili ülkelerdeki en güçlü temsilcileri olarak büyükelçileri de kontrol etmekte, faaliyetlerini ve ilişkilerini yönlendirmektedir.

Kıtasal sorumlulukları bulunan altı adet komutanlığa ilaveten üç adet işlevsel komutanlık bulunuyor. ABD Özel Kuvvetler Komutanlığı, Stratejik Komutanlığı ve Ulaştırma Komutanlığı'nın sorumluluk alanları tüm dünyayı kapsıyor. Bunlar, kıtasal komutanlıklara stratejik boyutlu destek sağlıyorlar.

---

² "About U.S. Central Command (CENTCOM)", USCENTCOM İnternet Sitesi, <http://www.centcom.mil/about-u-s-central-command-centcom/>

³ "USPACOM Facts", USPACOM İnternet Sayfası, <http://www.pacom.mil/about-uspacom/facts.shtml>

⁴ "ABOUT UNITED STATES AFRICA COMMAND", USAFRICOM İnternet Sayfası, <http://www.africom.mil/AfricomFAQs.asp>

⁵ "J9 – Interagency Partnering", USEUCOM İnternet Sayfası, <http://www.eucom.mil/organization/command-structure/J9>

⁶ "Mission", USCENTCOM İnternet Sayfası, <http://www.centcom.mil/en/about-centcom/our-mission/>

Özel Kuvvetler Komutanlığını fazla izaha gerek yok, adı her şeyi açıklıyor. ABD Özel Kuvvetlerinin "Blue Beret", "Ranger", "SEAL" gibi değişik isimler almaları fark etmez. Bazen sivildirler, bazen asker; bazen muhalif, bazen de milis. Tüm dünyada açık ve örtülü; özel, psikolojik ve asimetrik harekât onların işidir.

ABD Stratejik Komutanlığı ise nükleer silahları, füzeleri, füze savunma sistemleri, siber savaş unsurları, uzay havacılığı, okyanuslara hükmeden filoları, stratejik bombardıman sistemleri ve küresel istihbarat unsurları ile gerçek anlamda stratejik yetenekler sağlamaktadır. ABD'nin küresel ulaştırma komutanlığı ise kıtalararası taşımacılık hizmetlerini sağlamaktadır.⁷

ABD'nin dünyanın geri kalanı ile dış ilişkilerinde baskın bir askeri görüntü vermesi 2000'li yıllardan itibaren ABD içinde ve dışında çeşitli eleştirilere neden olmuştur. Halen devam eden tartışmalar; ABD'nin ulusal hedeflerini ve küresel güvenliği sert güç ile değil yumuşak güç kullanarak gerçekleştirmesi gerektiğine odaklanmıştır. ABD yönetimi bu eleştirilerde haklılık payı olduğunu görmüş, ikili ve çoklu ilişkilerinde ekonomik, ticari, teknolojik, diplomatik ve kültürel gücünü daha fazla öne çıkarmaya başlamıştır. Ancak yumuşak gücün uygulayıcısı olarak da kıtasal komutanlıklarını kullanmayı tercih etmiştir.

ABD, yumuşak güç uygulanmasında başarıyı temin etmek üzere kıtasal komutanlıkların teşkilatlarında değişiklik yapmaya ve askeri karargâhları diğer hükümet birimlerinin personeli ile takviye etmeye başlamıştır. Karargâhlar, önceki bölümde açıklanan ve sivil personelin "irtibat bürosu" olarak bulunduğu yapıdan çıkarılarak, tam entegrasyonun sağlandığı "bakanlıklar ve kurumlar arası" yapılar olarak yeniden şekillendirilmiştir. Bu bağlamda en yeni örnek Afrika Komutanlığıdır.

Afrika Komutanlığı; ABD'nin Afrika'daki çıkarlarının korunması ve başta Çin olmak üzere diğer küresel aktörlerle mücadelesinde avantaj sağlanması için kritik önemde görülmüştür. Sert ve yumuşak gücü orantılı şekilde uygulayarak "akıllı güç" (smart power) etkisi yaratmaya odaklanan Afrika Komutanlığı karargâhu bu bağlamda bir şekillenmeyi yansıtmaktadır. ABD Afrika Komutanı karacı bir orgeneraldir. İki yardımcısı bulunmaktadır. Birisi sert güçlerin komutanı korgeneral, diğeri yumuşak güçlerin amiri büyükelçidir. Karargâhta sekiz adet direktörlük vardır. Hepsi kurumlar arası yapıda teşkil edilmiştir. Strateji, Plan ve Program Direktörlüğünün Program daire başkanı ABD Yardım Teşkilatı USAİD tarafından atanmış bir sivildir. Benzer şekilde aynı direktörlükte Hazine'den personel çalışmaktadır. Kaynaklar Direktörünün yardımcısı ise ABD Ticaret Bakanlığı'ndan bir bürokrattır.⁸ Afrika Komutanlığının İstihbarat Direktörü ise ulusal istihbarat servislerinde deneyim kazanmış bir sivildir.

Yukarıdaki tablodan açıkça işaret ettiği gerçek; ABD'nin II. Dünya Savaşı sonrası tesis etmeye başladığı küresel hegemonyasının en önemli unsurları olan kıtasal komutanlıkların, Soğuk Savaş sonrası ortadan kalkmadıkları aksine gittikçe etkinlik kazandıklarıdır. 2000'lerden itibaren dünyada

⁷ Andrew Feickert, "The Unified Command Plan and Combatant Commands: Background and Issues for Congress", CRS Report for Congress, R42077, 3 January 2013 www.crs.gov. S.19-22.

⁸ Thomas W. Parker, "US AFRICA COMMAND: Paradigm Change for the Combatant Command", United States Marine Corps Command and Staff College, Virginia, USA, 2009, s.15.

tarafıtar bulan çok kutupluluk iddialarına ABD'nin cevaplarından biri Afrika Komutanlığı olmuştur. ABD bu şekilde Rusya'yı Afrika'nın dışına itmiş, AB ve Çin ile amansız bir rekabete girmiştir. 2011'den itibaren Kuzey Afrika'yı kasıp kavuran isyanları, çatışmaları ve rejim değişikliklerini gerçek bağlamından kopararak, Afrika Komutanlığı'nın "akıllı güç" uygulamalarından soyutlayarak değerlendirmek mümkün mü?

Bu yazıda ortaya konan, ABD'nin kıtasal askeri komutanlıkları ile tüm dünya ülkelerini kontrol etmesi, gelişmeleri yakından izlemesi ve ülkelerin nefes alışlarını dahi takip etmesi olgusudur. Kıtasal askeri komutanlıklar, ABD küresel askeri imparatorluğunun en görünür tarafını oluşturmakta ve gittikçe güç kazanmaktadır.

İlginç olan, dünyanın bu şekilde askeri sorumluluk alanlarına bölünmüş olmasının bölge ülkelerini çok fazla rahatsız etmemesidir. Hatta bu ülkelerin yöneticileri kendilerinden sorumlu komutanlıklarla işbirliği için çok isteklidirler. Toplumlar da çok tepkili değildir. Örneğin, Türkiye'nin "anti militaristleri" ve "genç sivilleri" ile ABD'nin sivil asker ilişkileri kuramcılarına eklenmiş köşe başı teorisyenleri paradoksal bir şekilde son derece sessizler. Ancak bunlar, konu TSK'ne güç kazandırmak olunca şahinleşiyorlar.

